

دستگاه راست پنجگاه

نحوی قرار گرفتن نغمه‌های گوشه‌ی درآمد راست پنجگاه، همانند نغمه‌های مُداصلی دستگاه ماهورمی باشد این تفاوت که درجه‌ی پنجم گستره، به عنوان فرود مورد استفاده قرار می‌گیرد. نغمه‌ی شاهد و ایست قط (خاتمه) نیز، درجه‌ی چهارم گستره می‌باشد.

(نمودار ۷۲)

(ایست موقت) (شاهد و خاتمه)

(مد راست پنجگاه)

در ادامه‌ی درآمد، گوشه‌های زنگ شتر، زنگوله صغیر و کبیر، نغمه و خسروانی براساس مُد درآمد نو می‌شود. در واقع گوشه‌های یادشده، گوشه‌های ملودیکی هستند که بعضی از آنها با ریتم خاصی اجرا شود.

مقدمه

در این مجموعه به بررسی توصیفی دستگاه‌ها، آوازاها و گوشه‌های تشکیل دهنده‌ی آن خواهیم پرداخت. لازم به ذکر است از آنجایی که ردیف‌های موجود، واریاسیون‌هایی از ردیف‌سازی میرزا عبدا... می‌باشند، معیارمان را در این مختصر بررسی ردیف‌سازی میرزا عبدا... قرار می‌دهیم.

موسیقی دستگاهی ایران، یک مجموعه‌ی دوازده مقامی می‌باشد که به هفت مجموعه‌ی اصلی به نام دستگاه و پنج مجموعه‌ی فرعی به نام آواز تقسیم می‌شود.

دستگاه شور، یکی از مهمترین دستگاه‌های موسیقی ایرانی است، که از آن چهار آواز فرعی مشتق شده است، که به قرار زیر می‌باشد.

الف) آواز ابو عطا - ب) آوازیات تُرک - ج) آواز افشاری - د) آواز دشتی.

همانطور که قبلاً اشاره شد از آنجایی که معیارمان را در بررسی دستگاه‌ها و گوشه‌ها، ردیف‌سازی میرزا عبدا... قرار داده ایم، پس آواز دیگری به نام بیات کُرد را به مشتقات دستگاه شور اضافه می‌کنیم. هرچند که برخی از صاحب نظران، بیات کُرد را یک آواز مستقل نمی‌دانند.

سایر دستگاه‌های ایرانی از قرار زیر می‌باشند: دستگاه نوا - دستگاه سه‌گانه - دستگاه چهارگانه - دستگاه همایون، که یک آواز فرعی به نام اصفهان دارد، دستگاه ماهور - دستگاه راست پنجگانه.

آواز ابوعطا

اگر چهارمین نغمه‌ی دانگ اول دستگاه شور را با روندی رو به پایین اجرا کنیم و پس از اجرای اولین نغمه، بر روی دومین نغمه‌ی آن توقف کنیم شکل اصلی درآمد ابوعطا رقم خورده است، همچنین سیر ملودیک دانگ دوم درآمد نیز، حالتی پایین رونده دارد.

آواز^۱ ابوعطا دارای دو شاهد می‌باشد. نغمه‌ی شاهد اول آن درجه‌ی چهارم دانگ اول و نغمه‌ی شاهد دوم آن درجه‌ی دوم دانگ اول است که نغمه‌ی "ایست موقت"^۸ نیز می‌باشد.

درجات چهارم و دوم در آواز ابوعطا نغمه‌های آغاز^۹ اگر نیز هستند. نغمه‌ی خاتمه یا همان ایست نهایی^۹ در آواز ابوعطا، همان شاهد شور می‌باشد.

با استفاده از نغمه‌ی ما قبل شاهد شور در آواز ابوعطا، فرود نهایی به شاهد شور انجام می‌گیرد، در واقع نغمه-ی ما قبل شاهد شور، نقش نغمه‌ی رهبر^{۱۲} را دارا می‌باشد.

(دانگ اول) (دانگ دوم)

(شاهد)

(ایست نهایی)

(شاهد و ایست موقت)

(مد ابوعطا)

(نمودار ۵)

Shiraz-Beethoven.ir